Marcin Kresiński – „Prawnokarna ochrona funkcjonariuszy Policji w Polsce”

STRESZCZENIE

Omówienie zagadnienia ochrony prawnokarnej policjantów w Polsce zawarte zostało w sześciu rozdziałach pracy.

Rozdział pierwszy dotyczy funkcjonariusza Policji jako podmiotu objętego szczególną ochroną prawną. Istotą prawnokarnej ochrony funkcjonariusza Policji jest zaliczenie go do grona funkcjonariuszy publicznych w rozumieniu kodeksu karnego, rozważania w tym względzie rozpoczęto zatem od przybliżenia definicji funkcjonariusza publicznego w rozumieniu tego aktu prawnego.

Kolejną część rozdziału pierwszego poświęcono specyfice stosunku służbowego funkcjonariusza Policji, ze szczególnym uwzględnieniem zadań przez niego realizowanych. Omówione zostało przy tym obszerne orzecznictwo sądowe, dotyczące charakteru administracyjnego stosunku służby funkcjonariusza Policji.

W dalszej części pierwszego rozdziału omówione zostały zasady etyki zawodowej funkcjonariuszy Policji. Charakter zadań Policji wymaga bowiem zachowania szczególnych, podwyższonych standardów etycznych jej funkcjonariuszy.

Szczególny status policjanta implikuje natomiast konieczność zapewnienia mu właściwych środków ochrony prawnej. Policjanci, zgodnie ze złożoną rotą ślubowania, w codziennej służbie stoją na straży bezpieczeństwa Państwa i jego obywateli nawet z narażeniem życia. Tak wymagająca i pełna poświęceń służba wymaga zabezpieczenia praw policjanta w sposób adekwatny do wagi realizowanych zadań. Kolejny podrozdział poświęcony został więc ratio legis wprowadzenia szczególnej ochrony prawnej policjantów.

W dalszej kolejności wyodrębniono trzy płaszczyzny ochrony policjanta: prawnokarną, cywilnoprawną i administracyjnoprawną. Takie wyszczególnienie stanowi punkt wyjścia do podjęcia rozważań w zakresie zasadniczych zagadnień związanych z ochroną prawnokarną, ukazaną jednak na tle dwóch pozostałych płaszczyzn ochrony.

Rozdział pierwszy zamyka zagadnienie kontratypu jako środka prawnokarnej ochrony funkcjonariuszy Policji. Omówiona została istota kontratypu, warunki wyłączenia bezprawności działań w ramach ustawowych uprawnień i obowiązków oraz zakres wyłączenia odpowiedzialności karnej funkcjonariusza Policji za działania podejmowane w ramach pełnionej służby.

Rozdział drugi pracy nosi tytuł „Ewolucja ochrony prawnej funkcjonariuszy Policji w polskim prawie karnym". Przedstawiono w nim regulacje prawne dotyczące ochrony prawnokarnej w kodeksach karnych z 1932 r. i 1969 r. W dalszej części rozdziału dokonano natomiast porównania zakresu kryminalizacji czynów skierowanych przeciwko funkcjonariuszom Policji w tych kodeksach i obowiązującym kodeksie karnym, co ma na celu zobrazowanie, w jaki sposób ewoluowały one na przestrzeni lat.

Rozdział trzeci dotyczy przestępstw popełnianych na szkodę funkcjonariuszy Policji w świetle kodeksu karnego z 1997 r.

W pierwszej kolejności scharakteryzowano przestępstwa, w których funkcjonariusz Policji występuje jako przedmiot czynności wykonawczej, a więc objęty jest znamionami strony przedmiotowej czynu zabronionego. Dobrem chronionym omawianych przepisów jest natomiast dobro funkcjonariusza Policji.

W dalszej części rozdziału trzeciego poruszono aspekt temporalny ochrony prawnokarnej funkcjonariuszy Policji. Zaprezentowano także wyniki badań akt spraw sądowych, dotyczące struktury przestępczości na szkodę funkcjonariuszy Policji. Badania te dotyczyły w szczególności rodzajów przestępstw popełnianych na szkodę policjantów, ich okoliczności, miejsca popełnienia oraz sposobu działania sprawców tych przestępstw.

Ostatnią część rozdziału trzeciego poświęcono innym przestępstwom popełnianym na szkodę funkcjonariuszy Policji ze względu na specyfikę wykonywanych zadań. Funkcjonariusz Policji nie występuje jako przedmiot czynności wykonawczej tych przestępstw, nie należy do znamion strony przedmiotowej czynu zabronionego, jednak z racji wykonywanych zadań jest na nie szczególnie narażony. Wyjątkowy charakter tych zadań powoduje, że funkcjonariusze Policji należą do kategorii osób o dużym potencjale wiktymologicznym wskazanych przestępstw. Zwrócono również uwagę na szczególny charakter przestępstw składania fałszywych zeznań i zawiadomienia o przestępstwie niepopełnionym, którymi funkcjonariusz Policji pokrzywdzonym być nie może, gdyż przepisy określające znamiona tych przestępstw nie chronią dóbr indywidualnych. Te dwa przestępstwa zostały jednak również omówione w kontekście szczególnej ich uciążliwości względem policjantów.

Kolejny, czwarty rozdział rozprawy, zatytułowany został „Karnoprocesowe środki ochrony prawnej funkcjonariuszy Policji". Rozważania rozpoczęto od zagadnienia trybów ścigania przestępstw popełnianych na szkodę funkcjonariuszy Policji. W kolejnej części zwrócono również uwagę na inicjowanie postępowania karnego w sprawach przestępstw popełnianych na szkodę policjantów.

W dalszej kolejności omówiono status procesowy pokrzywdzonych funkcjonariuszy Policji wskazując na ich najważniejsze uprawnienia procesowe, określone w kodeksie postępowania karnego.

Kolejna część rozdziału czwartego dotyczy specyfiki postępowania dowodowego w sprawach przestępstw na szkodę policjantów.

Istotną kwestią jest także znaczenie instytucji konsensualnych dla ochrony interesu prawnego funkcjonariusza Policji.

W rozdziale czwartym opisane zostały również zagadnienia środków karnych, kompensacyjnych i obowiązków probacyjnych służących ochronie interesów funkcjonariusza Policji, udziału organizacji społecznej reprezentującej interesy funkcjonariuszy Policji w postępowaniu sądowym oraz zagadnienie ochrony pokrzywdzonego funkcjonariusza Policji na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka.

Rozdział czwarty zakończony został omówieniem wyników badań akt spraw sądowych, dotyczących zakresu wykorzystania karnoprocesowych środków ochrony prawnej funkcjonariuszy Policji.

W rozdziale piątym zaprezentowany został zarys pozakarnych płaszczyzn ochrony prawnej funkcjonariuszy Policji. Omówiono w nim środki ochrony funkcjonariuszy Policji na gruncie prawa cywilnego oraz administracyjnego.

Rozdział szósty zatytułowany został „Skuteczność ochrony prawnokarnej w świetle opinii funkcjonariuszy Policji". Zostały w nim zaprezentowane wyniki badań ankietowych. Badania zostały przeprowadzone wśród grupy 300 funkcjonariuszy Policji różnych pionów, co zapewniło wiarygodny wynik badań.

Wśród zagadnień objętych ankietą znajdują się m.in. pytania o wystąpienie przestępstw popełnianych na szkodę ankietowanych oraz przestępstw składania fałszywych zeznań i zawiadomienia o przestępstwie przez nich niepopełnionym, a także o zakres wykorzystania przysługujących im uprawnień w związku ze wskazanymi przestępstwami, jak również o przyczyny ewentualnego wykorzystania ich w niewielkim zakresie.